

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos példány 5 kr. Hirdetés-helyeg 50 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RESZVÉNYTÁRSASÁG.

FELVÉDELŐ SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

<i>A kiadóhivatalban átveve:</i>	Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Egész évre . . . 6 frt — kr.	Egy hónapra — > 80 >
Félévre . . . 3 > — >	<i>Vidékre postán szállítva:</i>
Negyedévre . . . 1 > 50 >	Egész évre 10 frt — kr.
Egy hónapra — > 60 >	Félévre . . . 5 > — >
<i>Helyben házhoz hordva:</i>	Negyedévre . . . 2 > 50 >
Egész évre . . . 8 frt — kr.	Egy hónapra 1 > — >
Félévre . . . 4 > — >	<i>Egyes szám ára 4 kr</i>

Nemzetiségi ellenkongresszus.

Budapest, 1895. szept. 15.

** Fájdalom, nem vagyunk hozzá szokva, hogy az ország kormányán álló férfiakról őszinteséget is lássunk. És annak a taktikával mentegethető kaméleonságnak, amelyet kormányon álló férfaink egyes nagyfontosságú kérdésekben tanúsítanak, még meg tudunk bocsájtani, de kell, hogy felemeljük szavunkat akkor, mikor az a kormányon álló férfiú nemcsak a saját személyét, hanem azt az állami intézményt is kompromittálja, amelyet kezében tart.

Szegény Bánffy Dezső báró nagy kinnal gyártott, s még nagyobb vergődéssel elmondott szilágy-somlyói beszéde bizonyára, nem is álmodta, hogy annyi időt és teret veszteget rá az ország sajtója. És az a sok felszólalás, amelyek e beszédet követték, nem a kritika, hanem a tiltakozás megnyilatkozásai. Tiltakozik az önérzetes sajtó az ellen a módszer ellen, amelylyel Bánffy a dolgok valódi állásának tanulmányozását negligálva kiállott szilágy-somlyói választói elé, s vastag tudatlansággal a nép elé talált a valóság-nak meg nem felelő oly dolgokat, amelyekből még az ő logikájával is sikerül oly következtetést levonni, hogy a Bánffy báró politikája az egyedül üdvözítő és egyedül becsületos politika.

Ilyen merész és »alapos« kinyilatkoztatása volt a miniszterelnök úrnak az is, hogy a nemzetiségi mozgalmak mindinkább alább hagynak. Igen, ilyen állítást kockáztatott meg Bánffy akkor, mikor az ország tizenhét millió lakosa az ellenkörülről van meggyőződve, akkor, mikor nemcsak a románok kezdik újult erővel az aknamunkát a magyar állam ellen, hanem a többi nemzetiségekkel is szövetséget kötnek, ilyen naív állítást kockáztat meg Bánffy akkor, mikor az ország összes nemzetiségei, minden vonalon agítációjába lépnek a magyar állam és intézményei ellen.

Az a szegedi államfogházba becsukott néhány oláh izgató még most is dirigálja a fogház falai közül a dákorománok mozgalmát, s természetes, hogy nagyobb szenvedélyességgel, mint azelőtt, mikor még szabadon folytathatták a magyarság ellen megindított küzdelmeket. És a börtönből kijövő szózatnak nagy hatása van, a pap szava a börtönből eredményesebb, mint a legfényesebb templom katedráljáról. Óriási az a tömeg, amelyet e néhány ember a fogház szűk szobáiból dirigál, s nagy az ereje és fanatizmusa annak a tömegnek, amelyet izgatnak. * Másfelől a bukaresti kultur-liga is újult erővel s új pénzüsszegekkel lép a sorompóba, hogy elősegítse az izgatók munkájának sikerét, s a Bánffy-Percezel uralma alatt álló »mintaszerű« közigazgatás is nagyban hozzájárul a nemzetiségi vidékeken, hogy növelje az elkeseredést a magyar állam korrumpált intézményei ellen. Erdély másik nemzetisége, a szászok kevesebb zajjal, de nagyobb kitartással küzd a magyarság ellen, s a mindent absorbeáló kultúra fegyverét használja. A délvideki szerbek és szerb nemzetiségek még nem szervezkedtek ugyan, de él bennök a gyűlölet és elkeseredés a magyarok ellen, akiket kormányai gyűlöltek meg e nemzetiségekkel, amikor megelégedtek arról, hogy ne teoriából, hanem tanulmány után állapítsák meg e különös jogszokásokkal és hajdan különös törvényekkel bíró népfajnak a magyar államhoz való viszonyát. A hagyomány lassabban hal el, mint amint gyorsan születik az új törvény iránti tisztelet, s az a szenvedélyes nép igazságtalannak tartja azt a nemzetet, melynek az övével sokban ellentétes törvényeihez és jogszokásaihoz kell alkalmazkodnia. Aki ismeri e délvideki nemzetiségeket, szerbeket, bunyevácokat és sokaczkokat, az tudja, hogy a gyűlölet nagyobb bennük, mint a törvénytisztelet és felelem, s hogy adandó alkalommal inkább ellenünk, mint velünk fognak fegyverl.

S ugyanabban az időben, mikor Bánffy birhelt szilágy-somlyói beszédét elmondta, egy egészen új és veszedelmes jelenséggel találkozunk. Egy oly nemzetiség áll a sorompóba, melyet csaknem egy évezreden át testvéri kötelek fűztek hozzánk, s most, megelégedvén a magyar kormányok politikáját, kiállnak Európa elé, s bevádolják a magyarságot, mely méltánytalan és zsarnok velük szemben. A horvátok is Európa piacán kiáltozzák már sérelmeiket, akár az oláhok, csak hogy nem diákemberek, hanem előkező francia publicisták vállalkoznak arra a — monarchiánk jelen külügyi politikája mellett éppen nem hálátlan — szerepre, hogy a horvátok szeparatikus eszméinek a velünk szövetségben nem élő nemzetek között népszerűséget szervezzenek. És ez a veszedelmes jelenség a legfényesebb bizonyíték Bánffy báró szilágy-somlyói nyilatkozatának alaptalansága mellett.

Igenis van még nemzetiségi kérdés Magyarországon, mely még megoldásra vár, csak hogy amelyet a Bánffyhoz hasonló naivság azt hinné, hogy ez a nagy kérdés majd magától fog megoldódni. A kormány pedig »nem ér rá« arra még csak gondolni se, hogy e nagy fontosságú kérdés megoldását elősegítse. Hanem mit csinál e helyett? Olyan gyerekes dologra vállalkozik, a mely elől szegyenkezve húzódnának vissza az operettek politikusai.

Vasúti szabadjegyekkel — tán napidíjakkal (telik az adóból az ilyen játékra)! felesditenek majd néhány száz tót, oláhot és szerbet a fővárosba, megebédeltetik és vacsoráztatják őket, nemzeti ruhákban bemutatják őket a főváros utcáinak, elviszik őket a mulatóhelyekre és az állatkertbe, tartatnak majd a vigadóban egy kis gyűlést is, ahol két-három úr elmond egy szépen betanult díkeziót, az atyafiakat kikísérik a vasúthoz, kezeikbe nyomnak egy-egy szabadjegyet, s ezzel meg volt a nemzetiségi ellenkongresszus, és Bánffy báró, az okos és

nagy politikus Bánffy báró dicsekedhetik a felség előtt, ime, a nemzetiségi kérdés békés megoldását is elősegítette egy »impozáns« tüntetéssel vagy kongresszussal, a melyről sietve konstatálják majd a megvásárolt liberális tollak, hogy ezek, tizezrek, vagy talán százezrek üdvkiáltása bizonyította, hogy a nemzetiségek testvéri szeretettel ragaszkodnak magyarországhoz, stb. stb.

Operette-szerű komédia ez, amely bizony nem illik sem a magyar kormány, sem a magyar nemzet méltóságához.

A döntő ütközet előtt.

Lichtenstein herceg, a bécsi antiliberális ellenzék egyik tevékeny vezére azt mondta tegnapi beszédében, hogy az emberi civilizáció legfontosabb pontjai a nagy városok, Bécs pedig büszkén mondhatja magáról, hogy első helyen áll azon nagy városok közt, a melyek a doktrinér liberálizmussal szemben eredményesen folytatják a küzdelmet.

Igaz ugyan, hogy az Ausztria különböző tartományaiiban életre kelt nemzetiségi mozgalom sok erőt vont el Bécsből, a lengyel és cseh nemesség nagyrészt Bécsből elköltözött, de az ipari föllendülés, a melyre a liberálisok különösen büszkék szoktak lenni, de az ipari föllendülés, a melyre a liberálisok különösen büszkék szoktak lenni, az antiszemitizmus dacára sem csappant meg, a pénzügyek még mindig virágznak, a takarékpénztárak s különösen a postatakarékpénztár eddig soha el nem ért betéti összegekről tudnak jelentést tenni. Még a nyolczvanas években is a politikai életben minden máskép volt. Híre sem volt izgatottságnak, lármának, küzdelemnek. Mindössze is a választás előtt pár héttel — sőt pár nappal — összeültek mindegyik városrészt tekintélyes honoránciorai és »elhatározták«, hogy ki legyen megválasztva. A választás napján aztán összeverődött egy maroknyi választó, — a legtöbben otthon maradtak — és aki közülük »valamire való« ember volt, az természetesen az előre kijelölt egyénre adta szavazatát. Ma már — tegyük hozzá: hál' Isten, — nem így áll a dolog. A közömbösség, a nembánomosság mindinkább szűnik; ma már a választás valóban az, a minek lennie kell: a nép akaratának megnyilatkozása.

Hatalmas küzdelem lesz ez. A liberálisok a legmérgezőbb fegyverekkel dolgoznak és lármát csapnak, [ha ellenfeleik e fegyverek használata ellen ugyancsak »gorombán« viselik magukat.

A harmadik választótestület 46 tanácsost választ, eddig ezek közt 35 antiszemita volt. A liberálisok azt a reményt táplálják, hogy az ő tiz mandátumaikat megtartják, sőt tovább mennek és azt hiszik, hogy egynehányat még el is hódítanak az antiszemitáktól.

A helyzet fölötté zavaros. Mindkét részről a legerősebb agitációk folynak, a liberálisok zajos agitációja, pénzügyi erőssége sokakat meggyőveszt az ítéletben, de aki ismeri a hangulatot, az bátran állítja, hogy az antiszemiták győzelme a harmadik választótestületben biztos. A második választótestületben is sok antiszemita mandátumot fog nyújtani, a végeredmény azonban nem lesz olyan, hogy abból a bécsi önkormányzatra békésebb napok bekövetkezését lehetne előremondani.

A nagyváradi kir. kath. jogakadémia évi ünnepélye.

Tegnapelőtt vasárnapon ment végbe a nagyváradi kir. kath. jogakadémián az 1895. 6-iki tanévnek megnyitó ünnepélye.

Délelőtt fél tíz órakor az igazgató és tanári kar vezetése alatt az akadémiai ifjuság átvonult a prémontreiek templomába, hol megtartatott az ünnepi »Veni Sancte«, melyen a kellő segédlettel dr. Székely István theologiai tanár és akadémiai hitszónok ezlebrált.

A szent mise után ismét az akadémiára tértek vissza.

Kévéssel tíz óra után érkezett kíséretével dr. Schlauech Lőrincz bíbornok püspök, kit a tanári kar és az ifjuság az akadémia bejáratánál lelkes éljenzéssel fogadott.

Ezután a díszteremben történt a gyűlekezés.

Jelen voltak: dr. Schlauech Lőrincz bíbornok püspök, dr. Nogáll János felszentelt püspök nagyprépost, Széchenyi Jenő kanonok, Erdélyi Endre kir. táblai bíró, Gyöngyössy Lajos ny. törvényszéki bíró, Hegyesi Márton ügyvéd, Fetsér Antal püspöki titkár, Podhrádszky Rezső ny. lelkész.

Széchenyi József, Winkler Lajos stb. továbbá az akadémia tanári kara teljes és az akadémiai ifjuság majdnem teljes számban.

Legelőször dr. Bozoky Alajos kir. tanácsos akadémiai igazgató lépett a szószékre s megnyitó beszéde a következő volt:

Mélyen tisztelt tanári kar!

Szeretett akadémiai ifjuság!

Valahányszor önöket így egybegyűlve magam előtt látom, igazi öröm tölti el keblemet. Nemesak a viszontlátás okozza ezt, hanem azonfelül ama megnyugtató tudat, hogy egybegyűlésünk célja iránt mindnyájan egyetértünk. Ugyanez a körülmény, tanév megnyitó ünnepélyünket mindannyiszor valóságos családi ünnepévé avatja, mely ép oly kedves, mint marandó emlékekkel gazdagítja sziveinket. Mindenki előtt tehát üdvözlöm Önöket a mai ünnepünk alkalmából!

Feladatunk tisztán van körvonalazva. A jog- és államtudományok alapelveit, melyek egyttal az állami együttlét alapfeltételei és biztosítékai kell intézetünk falai között nekünk hirdetnünk és önöknek, ifju barátaim! elsajátítaniok. Magasztos feladat ez uraim! akár produktív, akár receptív oldaláról, akár a tanárok, akár az akadémiai hallgatók álláspontjáról tekintsük, mert végeredményében a haza boldogságát célozza. Igazi gyakorlati életpálya a jogi pálya, mint semmiféle más pálya, mert még az elméleti igazságokat is a mindennapi élet szükségleteivel, tehát a szónak legszorosabb értelmében a gyakorlattal kell összhangzásba hoznia.

Ma is áll, mit a híres Ulpianus oly szépen kifejezett, midőn a jogászkar feladatát ezekkel a szavakkal írta körül: institium namque colimus, et boni et aequi notitium profitimur, aequam ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes, bonos non edum metu ponarum, verum etiam praemiorum quoque exhortatione efficere cupientes, veram niti fallor philosophiam, non simulatam affectantis (D. I. I. L. I. §. 1.) A jogi pálya az élet magaslatára, melyre azonban csak kitartó, komoly munka árán küzdhetik fel magukat. Erre a komoly munkára kívánom Önöket néhány szóval buzdítani.

A jogtudomány is olyan, mint a mathesis. Midőn Diompius, syraensai tyrannus, Archimedes fölszólitotta, tanítaná meg őt is erre a szép és hasznos tudományra, a tudós avval a kifogással tért ki e félelmes megbízatása alól, hogy a mathesis nem fejedelmeknek való, amivel azt akarta mondani, hogy sem születés,

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

A nászút.

— A »Tiszantul« eredeti tárczája. —

Írta: Kincs István.

Mindössze félév, csak egy rövid félév s ők nászútra kelnek.

Megindulnak a fővárosból. Végigrobognak a nádas Velencei tó oldalán; átszelik a fehérkőves Veszprémet; oldalt hagyják a csonka kupjával szomorkodó Sághegyet; Vasban termő rónaság köszönti őket, csak a távolban kezdenek nőni a fenyvesfödte kőszegi hegyek. Hanem amint nőnek, azonképen kezdenek törpülni ismét. Sik, termő mező köszönti őket megújra, az azur égbolt csak messze-messze nyugtatja egy-két halmon fáradt fejét. Azok a halmok a stájer havasok előőrsei.

Szt. Gotthárdon túl már völgybe szorul össze a róna, a halmokat lassan hegyek váltják föl; még két állomás s a kalauz már németül jelzi az állomást.

Azontúl hegy-hegyet követ. Jö egy kaczer nyárilak, a domboldal, amott egy régi róm. Túl a stájer lovagkor megközelíthetetlen sas fészke, Riegersburg most is büszkén tekint le szédítő magasságából a szerény kis lakásokra, melyek alatt szótlanul megvonulnak a hegy tövében. Egyik falu a másik után marad el s beérnek a fővárosba.

Ismét ember-ember hátán. Közönyösen futnak el mellettük, ügyet se vetnek rájuk.

Pedig ha tudnák, hogy szívük az emberiség előtt majdnem ismeretlen világot takar, a boldogságot, megállanának, utánuk néznének s egymástól kérdenék:

— És csakugyan boldogok ezek az emberek?

S még milyen boldogok!

Kézbe kéz tévednek föl alá a régi vár-falak helyén nevelt parkban. A fekete rigó, vörösbegy ott bujkál egy lépésre tőlünk a bokrok között, olyan szelid, hogy csaknem a vállukra száll. Megállanak a szökőkút Triton csoportja előtt s azután kapaszkodni kezdenek a várhegyen fölfelé. Városban járnak, százezer ember veszi őket körül Grácban s ők mégis magukra vannak, ők mégis tanuk nélkül élvezhetik a legboldogabb perczeket.

Főn a hegytetjén rákönyökölnék a falra s összefont kezekkel bámulnak némán az alattuk forrongó városra. A házak barnapiros fűdelekkel olyan monoton benyomást tesznek a szemlélőre s mégis — egészben véve mégis érdekes e látvány. Olyan megható, hogy az a sok templomtorony s lenn majdnem közvetlen előttük egy bazilika. Émerek a háztetők fölé, mikéntha óriási em' tömegből tizenöt husz fölemelné egy-egy arját esküre, hogy a többiek nevében biztosítsa az eget hitéről s szolgálat-készségéről.

S az az ég, bár még túl a Schökl tetején ragyog a nap, nem tud átszellemülni. A báránylelkűket a látóhatáron nem aranyozza meg a sugár. Sötét fellegek kavarognak rajta mindszüntelen — a gyárkémények gomolygó füstje. Két napig maradnak s azután újra nekik

szól a mozdony füttye — robognak a tenger felé.

Utba ejtik Krajna és Karinthia bérezeit. A kanyargó vonat, hol hegyoldalba vágja magát, hol leszáll a pataköntözte kanyargó völgybe. Hanem hegyet ő már eleget látott, nem kíváncsi már fenyvesre, sziklára, virágra — ő a tengert szeretné látni.

És ők megérkeztek. Kimennek a molóra...

Ebben a pillanatban egy hang szólal meg:

— Emma!

A merengő lány fölrezen s ezt kérdi:

— Parancsolsz talán valamit, édesanyám?

— Mit művelsz itt olyan soká? — nehezen vártunk már odalemm.

— Arra gondoltam, anyám, éppen, mily fölséges lesz az, ha fölöttünk az ég tiszta kékje, alattunk a tenger mélye s mi kis gondolán.

— Szegény, leányom — vágott szavába anyja — reményeid tarolt virágok már. Hagyd azokat pihenni, legalább kisebb lesz a csalódásod.

— Hogyan, anyám? mint érted azt?

— Elemér azt ígérte, hogy félév múlva érted jön Csabáról... az asszony szava elakadt.

— No és — biztatta a leány.

— No és ő nem jön a fővárosba.

— Nem jön? — pattant föl hévvel Emma — És miért nem jön? — tette hozzá remegő hangon.

Az anya tétovázott, de azután megfogta Emma kezét s esendesen mondá:

— Tud meg hát, gyermekem, mit már az

Iványi Ödön sirkövének leleplezése.

— Saját tudósítónktól. —

Az ellenségben is el kell ismerni az erényt. Az a hírlapíró, akinek díszes emlékét hálás tisztelői jelenlétében vasárnap leplezték le, — nem tartozott a kath. sajtó munkásai közé.

Liberális újságíró volt, de e gárdának abból a fajtájából, amelyből ma fájdalom! — oly kevés van már. Iványi Ödön tisztelte az ellenfél meggyőződését; maga is becsületes ember volt, — másnál is feltételezte a tiszta szándékot, a jóakaratot. Másokat nem gyanúsított, nem rágalmozott, ellenségeiről is mindenkor a tisztesség hangján nyilatkozott. Elvi dolgokban megvitatta a harcot, — de a személyeskedés terére nem lépett soha. Tollát sem önző érdeke, sem rossz akarat nem vezette. Mind olyan újságírói erények, amelyek ma, a hírlapvásárlás napjaiban mind ritkábbá válnak s azért meg kell azt becsülni — az elhunytban is.

Iványi Ödön — nyíltan elismerjük, az elsorolt jó tulajdonok mellett vagyis inkább azok révén, a vidéki hírlapok legelső sorába tartozott és rendkívül sokat tett a vidéki sajtó emelésére.

Mint regény és novella író szintén a legjobbak közt foglalt helyet. Mint ember ismerősei rokonszenvét megnyerte az első alkalommal.

Azt a szép emléket, melyet hálás tisztelői emeltek neki valóban megérdemli. Szívesen áldozunk mi is emlékének.

Vajha emléke mellett szellemét is öríznék utódai!

A leleplezési emlékünnepegy lefolyásáról tudósításunk a következő:

Iványi Ödönnek, a korán elhunyt tehetséges írónak s a »Nagyváradi« volt szerkesztőjének síremlékét vasárnap délelőtt 11 órakor leplezték le.

A folyton zuhogó eső lehetetlenné tette, hogy nagy közönség jelenjen meg az ünnepélyen, de aki ott volt, meghatva állt az elaludt tehetséget fedő sírhalmnál, a jó barátok egyikét könnyet is hullattak a friss koszorukra s mindenki mély részvétellel nézte a lepel lehullása után azt a márványba faragott arcot, mely még aközben is oly szelíd, melancholikus tekintetű.

A síremlék egyszerű letört oszlop. Középen az elhunyt művészi kivitelű mellképe s az oszlopszaton e rövid felírás.

IVÁNYI ÖDÖN.

1854—1893.

A leleplezési ünnepély pont 11 órakor vette kezdetét, amelyen az előkelő társadalom következő tagjait láttuk. A Szigligeti társaság részéről: K. Nagy Sándor, Lovassy Andor, Fehér Dezső, Adorján Armin, Nagy Márton szerkesztő, Potássy János, Rácz Mihály, dr. Gyémánt Jenő, Belezna Antal, Láng József. A színtársulat tagjai: Leszkay András igazgató vezetése alatt; továbbá Darvas Lajos, Gábel Jakab, Fráter Kálmán, Jelinek Ferencz, Bordé Ferencz, Winkler Lajos, Novák Gusztáv és a helybeli sajtó képviselői.

A sírhalmot a következő feliratu koszorúk fedték.

»Nagyváradi« szerkesztősége — Iványi Ödönnek,
»Tiszántul« szerkesztősége,
»Debreczeni Hírlap« szerkesztősége,
»Szigligeti társaság«,
»Iványi Ödönnek« — barátai.

Pont 11 órakor a színtársulat énekkara elénekelt a »Mért oly borus« kezdetű gyászdal. E megható ének után az ünnepély Lovassy Andor a »Szabadság« felelős szerkesztőjének szellemesen megírt s tüzzel és nagy hatással előadott beszédével kezdetét vette.

A gyönyörű emlékbeszéd a következő:

A föld megmozdul talpam alatt; a szűk

sírgödör feltörik, a koporsó zárja szétpattan és penészes szemfödőjét letépvé, kiszál belőle egy fényes szellem: Iványi Ödön.

Ha ti nem látjátok, én látom őt! feltámad nekem százszor és ezerszer s azzal a porral a mivé lett, — én beszélni tudok; ő is beszél velem és ajkain többé nem fakad panasz.

Szomorúság kertje! Sirok szűk utczái! Szíves háziur! Csontkezü halál! Bezzeg nem züggölnek itt a lakók! Hiu nagyravágyás, gyáva csüggedés, nagyképű gőg, rabszolga-alázatosság, forró szeretet, fagyos szívtelenség! Itt megfértek egymás mellett zavartalanul...

A hantok felett örök béke leng; köd és homály ül a jövőn; látó szemekkel is vakok vagyunk! halandó ember nem pillanthat át abba a másik, misztikus világba, melynek hátdombja ez a parányi halom.

Csak a szeretet melegsége képes áthatni a nyirkos rögökön és az emlékezet lidérczfényét vet egy kis derűt erre a szomorú kertre, az örök álom fekete birodalmára.

A szeretet és emlékezet hozott minket ide; a szeretet és emlékezet emelte ezt a márványoszlopot Iványi Ödön hamvai fölé.

Iványi Ödön egy szál tollal kereste meg a Miatyánk imádság mindennapi kenyerét; Iványi Ödön egy szál tollal harcolt a közügyért moeskos önérdék, hitvány megalázkodás nélkül.

Pedig nehéz volt az út, melyet meg kellett futnia! Kicsinyes gáncs, sanda gyanu, fitymáló gúny kísérték őt a Kálváriára; de a harcot megharcolta bátorsággal, becsülettel.

A mit szíve diktált, amit lángoló velője alkotott, habozás nélkül megmerte írni, ki merete mondani és szavaiért, tetteiért helyt állott mindenkoron.

Férfi volt ő a javából, hírlapíró testestől-lelkestől végső lehelletéig.

Végig néztem utolsó, nehéz csatáját, melyet az enyészettel vívott; láttam birkózni a csontkezü halállal és ezt a fönséges tusát nem felejttem el soha! Lelkem lelkébe véste azt az emlékezet s meg ezélezta a muló idő:

»Van más világ! Van halhatatlanság!«

Ezek voltak utolsó szavai. Ki tudja? talán végső delirium mámorban átlátott a sűrű fátyolon a homályba; ki tudja talán megfejtette az örök titkot, a Nirvána rejtelmeit? ...

Bármint legyen, mi bizvást bizunk és hiszszük, hogy a jóknak elveszni nem szabad, nem lehet; az elhíntett tiszta buza helyén nem fakad konkoly s ki e földön szeretett, jót tett és jót akart, annak sírján virraszt a hálás kegyelet.

Majd mi is megtérünk ide pihenni! Egyik emberöltőt felváltja a másik; az enyésző világ romjain új élet támad; letarolt erdő esonka törzséről friss hajtás fakad; de e sírhalmot ne dulja fel az enyészet! Viruljon az a virág; zöldüljön a gyopár; mert kinek esontjai alatta porladnak hírlapíró volt; ki álmatlan éjeken meleg szeretettel küzdött az emberi jogokért, küzdött a haza javáért, küzdött a magasztos eszmékért és küzdött a jövőért.

Iványi Ödön! tested meghalt; de lelked él s veled találkozunk!

Ezután Gál Gyula az arad-nagyváradi színtársulat tagja Fehér Dezsőnek a »Nagyváradi« jelenlegi szerkesztője szavalta el ez alkalomra megírt következő költeményét.

IVÁNYI ÖDÖN.

— Írta: Fehér Dezső. —

És kihullott a toll kezéből lassan,
Az irgalmas szűz, hogy felé hajolt,
Felzokogott: »Már ott van a magasban!«
S aztán mindennek vége volt.
Ő visszazált az égbe pihenőre,
Mint borus felhőn eltűnő szívárvány,
Tovább hogy küzdjünk, megtanultuk tőle!
Mi haladunk az ő útján előre,
Csak az a toll, az maradt ott árván.

A mi a napnak káprázatos fénye,
A viharok tisztító ereje;
Az volt a toll, ha forgatá kezébe;
Mint rege hőse úgy harcolt vele.

Az volt szerelme, melyért szíve égett,
Ha bánat érte, ahhoz menekült;
Csak annak gyónt meg gyöngöseséget, vétket;
A toll, a toll az nyújtott üdvösséget
E sivár földön neki egyedül.

A hadvezérnek csatazaj az álma;
A gazdának a rengő szép kalász;
A fukarnak az arannyal teli láda;
A tudósnak, ha örvényt magyaráz.
És a ki szenved, elmédnek világa.
Az erő a ki gyújt szövétneket,
Annak e földön alig is van vágya;
Annak egy toll a kincsé, talizmánja,
És uralkodik mindenek felett.

Ki volt Iványi? Milyen volt a lelke?
Azt nem értették meg csak kevesen.
Merengő szíve mivel volt eltevely,
Azt nem árulta ő el sohasem.
Csak midőn azt a bűvös kis szerszámot
Kereste fel; ha tollat forgatott,
Csak akkor láttuk, ez az ember vágyott,
Megvalósítani egy tündérszép álmot,
És megcsodáltuk, a mit alkotott.

Hányszor hallgattuk ifju tanítványi
Prófeta lelke buzdító szavát!
... Szent eszméket kell itt nekünk szolgálni,
Az igazságnak napját, a hazát.
Ki volna gyenge ilyen ütközetben,
A melynek dicső eredménye lesz!
Az ellenség előlünk visszaretten,
S mit véletek a harezba én vezettem,
A vidéki sajtó zászlója ez.

És mennyi tüzzel, milyen ifju lévvel
Követtük őt ott, hol a toll beszél!
És az ő lelkes kicsiny seregével
Hogy tudott bánni ez a hadvezér:
Egy győzelem volt minden tollvonása,
Egy diadal, egy dicső szent dolog;
S mi nem hallgatva soha gúnyra, gáncsra,
Előre törlünk s nem gondoltunk másra,
Csak arra, hogy a zászló fenn lobog!

És kihullott a toll kezéből lassan,
Az irgalmas szűz, hogy felé hajolt,
Felzokogott: »Már ott van a magasban!«
S aztán mindennek vége volt.
Ő visszazált az égbe pihenőre,
Mint borus felhőn eltűnő szívárvány,
Tovább hogy küzdjünk, megtanultuk tőle:
Mi haladunk az ő útján előre,
Csak az a toll, az maradt ott árván.

Gál Gyulának szavalata után az énekkar elénekelt a »Busan omolnak könnyeim« című gyászdal s alig hangoztak el az utolsó akordok Dr. Lázár Béla a fővárosi írók nevében megható hangon bucsuzott el Iványi Ödöntől.

Ezzel ért véget a leleplezési ünnepély s a közönség esendesen távozva ott hagyta Iványi Ödön porló hamvait.

NAPTÁR.

— Szeptember 17. —

Kedd, Róm. kath. Lambert pk. Prot. Lambert. Gör. kelet Zakariás. Izr. S. Nez. Waj.

Nap két 5 óra 25 p., nyug. 5 óra 51 p. Holu kette 3 ó. 8 p. nyug. 5 óra 14 perc.

Szept. 18. Biharmegye évnegyedes közgyűlése d. e. 9 órakor.

.. 22. A nagyváradi iparos ifjak együletének szüreti mulatsága a Fekete Sas termében.

Október 1. Előfizetés a »Tiszántulra«.

.. 7. Katonai lövésár Nagy-Szalontán.

.. 9. Katonai lövésár Nagyváradon.

.. 11. Katonai lövésár Székelyhadon.

.. 12. Katonai lövésár Er-Mihályfalván.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következőkben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca.

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

* **Személyi hír.** Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester több fontos városi ügy elintézésének szorgalmazása végett ma reggel Budapestre utazott.

* **Nagyvárad város részvéte.** László kir. herceg elhunyt alkalmából a Fenséges szülőkhez intézett feliratot tegnap küldötte fel Nagyvárad város közönsége nevében Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester a belügyminiszterium utján. A felirat következőleg szól:

Fenséges Urunk és Asszonyunk!

Gyöngédek akarunk lenni, midőn sajtó bánatunkban a részvét irjával közeledünk azon mély sebhez, melyet a végére mehetetlen Gondviselés akarata ütött Fenségték szülői szívére, a mely sebnél fájdalom — mint koszorus irónk olyan igazán fejezi ki — annál nagyobb lesz, mentül több felé osztják, annál nehezebb, mentül többen viselik.

Megrendülve fogadtuk a szörnyű gyászhirot, a mely tudomásunkra hozta a lesújtó esapást, hogy Fenségték egyik kiváló sarja s méltán nemes büszkesége, határtalan szeretetünk tárgya, a magyar nemzetnek is kedvence: László cs. és kir. főherceg megtért őseihez.

Növeli fájdalmunkat s ha szabad mondanunk: mélyebb teszi Fenségték iránti részvétünket az a körülmény, hogy városunkban, Szent László városában, nem egyszer volt alkalmunk közelebből gyönyörrel szemlélhetni a megnyerő fellépésű, lekötelező modoru, daliásan fejlődő ifjút, a derék apa méltó utódát, hazánk most már összetört szép reményét!

Engedjék meg azért Fenségték, hogy a kimondhatlan veszteség fölött, a melyet átérzünk, átérz az egész magyar nemzet: szívünk mélyéből fakadó legigazabb részvétünknek adjunk kifejezést, bárha ez által sokszorozzuk is Fenségték lelkében, szívében a veszteség érzetét.

Hasson a mély sebre enyhítő balsamként azon tudat, hogy a drága halott porai fölött, Fenségték bánatával együtt ott viraszt a nemzet őszinte mély bánata, könyező szeretete.

Kelt Nagyvárad város törv. hat. bizottságának 1895. évi Szent Mihály hava 12-ik napján tartott közgyűléséből.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester.

* **Desseffy Sándor az árvák atyja.**

Aldott emlékü Bonnaz Sándor néhai csanádi püspök Temesvár — József-városban 60 leánygyermek számára árvaházat alapított, melynek vezetését a »Mi Asszonyunkról« nevezett iskolanénékre bízta. Utóda, Desseffy Sándor legújabbban ezen árvaház kibővítésére megvette a szomszédos házat és telket 22000 frtért. E tetteivel újra megmutatta, hogy méltán megilleti a jelző: az árvák atyja, melylyel megyéje fölruházta.

* **Közigazgatási bejárás.** Kereskedelemügyi miniszter a Popper István és Telegdy József orsz. gyűlési képviselő által tervezett Sás-telek-M-Telegdy keskeny vágányu vonal közigi bejárását folyó évi szeptember 23-ára tűzte ki. A közigazgatási bejárás a miniszter a Popper István és Telegdy József orsz. gyűlési képviselő által tervezett Sás-telek-M-Telegdy keskeny vágányu vonal közigi bejárását folyó évi szeptember 23-ára tűzte ki. A közigazgatási bejárás a miniszter Péterffy Lajos min. titkár fogja képviselni.

* **Anyakönyvvezetők járás értekezlete.** A belügyminiszter rendeletéből kifolyólag Szunyogh Lóránd állami anyakönyvi felügyelő az anya-

könyvvezetőket, működésük megkezdése előtt gyakorlati oktatásban fogja részesíteni; miután pedig a rendelkezésére álló rövidsége miatt minden járás székhelyén vagy épen minden anyakönyvi hivatalnál nem jelenhet meg, egyes könnyen hozzáférhető helyekre lesznek az anyakönyvvezetők berendelve, még pedig a nagyszalontai és cséffai járásokhoz tartozó anyakönyvvezetők szeptember hó 23-án, hétfőn délelőtt 8 órakor a szalontai városház tanácstermébe, szeptember 25-én pedig a tenkei és béli járások anyakönyvvezetői Tenkére fognak egybehivatni. A járási értekezleten részt fognak venni a főszolgabírák is, mint első fokú felügyelő és ellenőrző hatóságai a leendő anyakönyvvezetőknek.

* **Vidovich Bonaventura áthelyezése.** A hivatalos lap legutóbbi száma hozza, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter **Vidovich Bonaventura** nagyvárad állami főreáliskolai igazgatót a **salaegerszegi** főreáliskolához helyezte át hason minőségben. — Mindnyájunk igaz szerencse kívánata kíséri a derék igazgatót új állomására.

* **Egyházi kinevezések.** Ő felsége a király a székesfejérvári káptalanban megüresedett mesterkanonokságot **Mayer** Károly csákvári alesperes plébánosnak, a szeptesi káptalanban megüresedett mesterkanonokságot pedig **Horváth** Viktor szepeshelyi papnöveldelei helyettes igazgatónak adományozta.

* **Meghívó.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara állandó bizottsága a folyó évi szeptember hó 11-én d. u. 3 órakor saját helyiségben ülést tart, melyre a t. ezímet ezennel van szerencsémre meghívni. Nagyvárad, 1895. szeptember 15-én. **Jankó József** elnök.

* **Jegyzőválasztás Árpádon.** A halálozás folytán megürült árpádi jegyzőséget e hó 10-én töltötte be Nagy Márton főszolgabíró. — Hat okleveles jegyző pályázó közzül egyhangulag **Bársony Lajos** h. jegyzőt választották meg.

* **Ülések.** Nagyvárad város hegyi választmánya folyó hó 18-án (szerdán) a városháza tanácstermében, **Biharmegye** törvényhatósági bizottsága is ugyanazon napon délelőtt 9 órakor tartja ülését a vármegyeház nagytermében.

* **Négy primicia egy napra.** Holnapután esütörtökön egyszerre négy templomból fog ég felé szállani az első szent mise jóillatu áldozatja. A mai napon áldozópapokká szentelendő hat végzett theologus közül ugyanis négyen tartják akkor szentmiséjüket: **B e s s e r** Hugó ujmisés. Winterhalter apátkanonok, pápai prelátus vezetése mellett az irgalmas nének **Nogáll-utcai** kápolnájában fél 7-kor; **V a r j u** Lajos ujmisés **Winkler** József ez. püspök vezetése mellett az irgalmas nének **Nagy-Teleki-utcai** kápolnájában fél 8 órakor; **S z a b ó** Ferencz ujmisés **Andrássy** János apátkanonok vezetése mellett a Szent László templomban reggel 8 órakor; végre **Sztróiny** Antal új misés **Palotay** László apátkanonok vezetése mellett az Orsolyaszűzek templomában 9 órakor; e szentmise alatt prédikáció is lesz.

* **Gyermekhalál gondatlanságból.** Kötegyánban a cigányzugon **Belföldi** Gábor hasonnevű 10 hónapos fiaeskája a bölesőbe fektetve, a gondatlan anya által magára hagyott s pár óra múlva, midőn az anya hazaérkezett, gyermeke a bölesőből kicsüngve halva találtatott. Az ügy áttétetett a bűnügyi bírósághoz.

* **Járványkimutatás.** Dr. Popovits György biharvármegye helyettes főorvosa tegnap terjesztette be a vármegyében folyó évi szeptember hó 1-től 15-ig előfordult járványokról kimutatását. Eszerint toroklob 8, kanyaró 12, hökhurut 30, vörheny 9 esetben fordult elő.

* **Eljegyzések.** **Brüllig** Jakab helybeli fiatal törekvő fodrász tegnap váltott jegyet **Voss** Dániel helybeli derék és köztiszteletben álló polgár kedves és szeretetre méltó leányával, **Mariskával**. — **Spitzer** Gusztáv pénztárnok eljegyezte **Beck** Margitot, **Beck** Benjámint kereskedő leányát.

* **Elhunyt papnövendék.** A helybeli lat. szert. püspöki papnövelde egyik szép reményű növendéke: **Fialkovich** József III-ad éves hit-tanhallgató f. hó 16-án, életének 23-ik évében

az Urban elhunyt, szülővárosában Debreczenben. Korán árvaságra jutván, még mint kis gyermek vétetett fel a debreczeni róm. kath. Teréziánium alapítványos növendékei közzé. Gimnáziumi tanulmányait Debreczenben és N-Váradon végezte. A szép tehetségű és vasszorgalmu ifju minden osztályban első volt tanultársai között. A gimnázium VI-ik osztályát, mint nagyvárad szent József intézeti növendék elvégezvén, szívének sugallatát követve, a papi pályára lépett. Az érettségi vizsgálatot 1892-ben kitüntetéssel tette le Nagyváradon s ekkor dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspök ur a budapesti papnöveldebe küldte fel, hogy ott az egyetemen folytassa tanulmányait. Az idén tavasszal már az első szigorlatot akarta letenni, midőn a sorvasztó kór ágyhoz szegedte s pár hónapi szenvedés után sirba döntötte. A hervadó virágokkal, a hulló levelekkel, életének tavaszán szállt sirba a feltámadás reményével és hitével az, kinek életéhez oly sok szép reményt fűztünk s kit oly nagyon becsültünk, tiszteltünk és szerettünk. Temetése folyó hó 17-én lesz Debreczenben. Az örök világhoz fényeskedjék neki!

* **Esküvők.** Fényes esküvő volt tegnap a belényesi gör. kath. templomban. Szalka Jenő deési kir. törvényszéki bíró esküdött örök hűséget a belényesi hölgykoszoru egyik díszének, **Antal Flórának**, **Antal Agoston** gör. kath. esperes kedves leányának. Násznagy volt **Gera Sándor** püspökségi jószágigazgató, nyoszolyóasszony pedig **Gera Sándorné**. Nyoszolyóleányok: **Antal Sylvia** és **Antal Mariska**. Az esketési szertartást **Pável Mihály** püspök végezte **Buttyán** igazgató és **Bulk** tanár segédkezése mellett. A meghívottak sorában láttuk: **Benedek** Lászlót, **Fassie** Tódort, **Szathmáry** Király Andort, **Beliczay** Elek, **Beöthy** Dávidot, **Németh** József esperest, **Gaal** Istvánt, **Ferszigán** tanárt, **Sztán** tanárt, ifj. **Erdélyi** János mérnököt, dr. **Marozsant**, **Zankó** Tivadart, **Papp** Aurél kir. alügyészt, **Papp** Vazul gör. kel. esperest, **Ignátus** Vazul ügyvédet. A hölgyek sorában ott voltak: Az öröm anyja **Antal Agostonné**, **Papp** Szilágyiné, **Papszalvayné**, **Fassiené**, **Beliczay** Elekné, **Marozsáné**, **Papp** Aurélné, **Szathmáry** Király Andorné, **Erdélyi** mérnökne, **Benedek** Lászlóné, özv. **Dickné**, **Zancóné**, **Ferszigánné**, **Papp** Vazulné, **Ignátus** Leányok: **Stiglincz** Emma, **Beliczay** Irén, **Papp** **Veturia**, **Ignát** Viora, **Benedek** Margit, **Erdélyi** Frida, **Hera** Honka. Esküvő után az örömszülők vendégszerető házában lucullusi lakomára gyűltek össze, mely a hajnali órákban végződő táncszal folytatódott, közbe-közbe megszakitva egy-egy szellemes tósztt által. — Vasárnap délután vezette oltárhoz kedves aráját **Voszka** Annát **Voszka** Ferencz helybeli iparos kedves és művelt leányát **S e b e s t y é n** Gyula Somogy megyei körjegyző a barátok templomában, mely alkalommal zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Az esketési szertartást **D e n e s** János esperes végezte, ki megható beszédet intézett a fiatal párhoz. Násznagyok voltak: **B e r t s e y** György, **L o b o t k a** István. Nyoszolyóasszonyok voltak: **É l ő** Jánosné, **L o b o t k a** Istvánné. Nyoszolyóleányok voltak: **V o s z k a** Karolin, **S e f f e r** Mariska. Vőfélyek voltak: Ifj. **V o s z k a** Ferencz, **Kiss** Ernő. Az esketést vig lakoma követte, melynek végzetével a fiatal pár elutazott, a vőlegény székhelyére Somogy megyébe.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter **Molnár** Vilmos nagyvárad törv. betétszerkesztő díjnokot az élesdi kir. járásbírószághoz nevezte ki.

* **Vesztett eb.** Érkeserű községben **Szentmiklósy** Terézt egy vesztett kutya mart meg. A kutyát azonnal agyonütötték s a járási főszolgabíró intézkedett **Szentmiklósy** Teréziának a Högyes-féle intézetbe való felszállítása iránt.

* **Borzalmas gyilkosság.** Hontmegye **Garam-Kis-Szálló** községből borzalmas eseményt jelent levelezőnk. Ugyanis e hónap 6-án reggel 6 óra tájban **Balázs** nevű földműves 5 éves 5 hónapot **Juliska** nevű leányát elküldte a boltba pálinkáért, ahonnan a kis leány többé vissza nem jött. A kétségbeesett szülők hiába keresték kedves leányukat, csak e hónap 11-én reggel találták meg egy kert ösvénye alatt. A kis leány nyaka hátul átmettszve, fejéről és melléről a bőr le volt nyuzva. Szemét kivájta, mellét összevagdalta, kezén az ereket felvágta, gé-

góját átmetszette a gyilkos, egész teste csupa seb. A bíróság eddig nyomtalanul puhatólja a tettest. Az eset természetesen izgalomba hozta az egész vidéket.

* **Lesz-e pótsertésvásár.** Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester ma személyesen vitte fel a város törvényhatósági bizottságának azon feliratát, melyben felkéri a földmivélségi minisztert arra, hogy a sertés zárlatot szüntesse meg s ezen megszüntető rendelkezését tegye át a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy a f. évi október havában megtartani kért pótsertésvásárt engedélyezze.

* **Postaszállítási tilalom visszavonása.** A kereskedelmi miniszter a Bukarestben megjelenő „Adeveul” című lap postai szállítását megengedte. Jelzett lap még 1888-ban lett kiállítva s ennek visszavonása azt igazolja, hogy jobb utra tért.

* **Czigány karaván.** Tegnap este nagy esodálkozást keltett a főútcán egy négy kocsi-ból álló cigánykaraván felvonulása. A diszmetet három zsandár kísérte Szent-András alól a dologházba. Kocsi és lólopásról vannak vádolva a morék. A tett hősei — apraja nagyja erősen behuzódtak a kocsi fölé alá. Hihető, hogy nem a szegycnézet, hanem a szakadó eső miatt; mert hisz a lopás cigány juss.

* **Érdekes panoráma.** Winkler Lambert az országos vásár alkalmából a nagy piac téren a gőzcséplő által hajtott mechanikai panorámát állított fel. A szébbnél szebb életképek közül különösen feltűnnek: a bellemi kisdédek legyilkoltatása, a napkeleti bölcsék, szél és vizmalom, halászás — pecézés, szántás és kendertilolás, tűzoltás, czizmadia-, kádár-, kovács-, és esztergályos műhely. A mozgató részint a gépészet, részint a delejes vonzás és tanítás, részint a lejtős esés képezi. Érdemes megtekinteni.

* **Szaporodtunk.** A lefolyt héten 17 fi és 15 leány, összesen 32 gyermek született; elhalt 19 egyén, közöttük azonban 3 idegen, s így marad helybeli halálozás 16. Tehát az elmúlt héten 16-tal szaporodtunk.

* **Rendőri hírek.** Schwartz Farkas szalontai kereskedőnek tegnap reggel a Ferencz József-laktanya közelében eddig ismeretlen tettesek mintegy 50 frt értékű liba tollát ellopták. — *Megverte a férje.* Galgotás Florát a férje úgy össze vissza verte és ütötte, hogy belletle szállítani a közkórházba. — *Takonykoros lovak.* Herskovics és Sternberger kereskedőknek tegnap a gypmester két takonykoros lovát lebunkóztatta. — A rendőrség az ovó és fertőtlenítő intézkedéseket megtette. — *Felakasztotta magát.* Barabás Vendel micskei illetőségű szolga, ki Nagyváradon volt alkalmazásban tegnapelőtt éjjel gazdájától barátja Szondi Gyula részére egy 20 literes hordó bort lopott el. — Szondit elesípték, Barabás pedig abbéli félelmében hogy turpisságát megtudják, akkor éjjel a padlásra felakasztotta magát.

* **Állatseregletek a nagypiacon.** Ritkán nyílik alkalom, hogy oly hajmeresztő mutatványokat lássunk, mint ez őszi nagyvásáron. Két állatsereglet versenyezik: *Kludszky*, kinek neje és egy állatszedlítő a vadakat ketrecükben ugratja tüzes abrónes között, *oroszlánokat és uráli medvéket.* A tulajdonos maga az idomított ponylovát és elefántját mutatja be ügyes productumaival. Egy másik sátorban *Koczka* szintén szép vadállományával, idomított leopárd és oroszlánjait zavarja a ketrecben. Különösen érdekes látvány iskolás gyermekeknek, kiknek ha tanítóikkal csoportokban látogatják, elősőbb benemetet engedélyez.

Az önkéntes tűzoltó egyesület nagyváradai szövetségének választmányi gyűlése és tűzoltó egyesületünk gyakorlata.

(Saját tudósítónktól.)

A választmányi gyűlés.

Vasárnap délelőtt 10 órákor gyűltek össze a nagyváradai szövetség választmányi tagja, hogy szövetségi ügyeiket letárgyalják. A gyűlést Mezey Mihály szövetségi elnök nagyváradai főparancsnok vezette, melyen jelen voltak: Pankert Mihály székelyhídi főparancsnok, al-

elnök, Hadházy Kálmán nagyszalontai, Tardy György Berettyó-Ujfalu, Tóth Lajos Derecske, Fándy József Székelyhíd, Osváth Kálmán Kis-Marja, Szabó János P.-Szőlős, Eszenyi Károly Mező-Keresztes, Gellért Ignác Kőbőkút, Sárossy Károly Asszony-Vásár, Vaday Ignác Diószeg, Vaszil József Béi és Diósy Soma Nagyvárad — választmányi tagok: Paczauer József titkár és Heringh Sándor pénztárnok.

László főherceg halála.

Mezey Mihály elnök a gyűlést következőleg nyitotta meg:

Tisztelt választmányi gyűlés!

Midőn szövetségünk választmányának mai napon egybehívott gyűlését megnyitom, a legmélyebb fájdalommal emlíkezem meg azon megrendítő családi veszteségről, a mely tűzoltó intézményünk fenséges védnökét, a magyar tűzoltó ügyünk első bajnokát József főherceget, hön szeretett fia László gyászos elvesztése által érte. Azon szeretet és tiszteltelnél fogva, melyet minden magyar tűzoltó fenséges védnökének magas személye iránt viseltetik e megrendítő veszteségben is vele együtt érez, a mely részvét és fájdalom hatja át szövetségünk minden egyes tagját; ez okból indítványozom: hogy a választmány nemesak jegyzőkönyvében adjon fájdalmának kinyilvánítást, de azt egy József főherceg Ő fenségéhez intézendő feliratban is fejezze ki.

Ezen előterjesztés bekezdésénél a jelen voltak mindnyájan meghatottan állottak fel és az előterjesztés folyama alatt fejet hajtvá hallgatták azt végig; azon igazi szeretet, amely József főherceget minden tűzoltó részéről körülveszi, némává tette az ajkakat s sok meghajtott fő adta tudtul, hogy az elnök előterjesztését elfogadják.

Részvétirat József főherceghez.

Ezután Paczauer József szövetségi titkár a következő felirat felterjesztését javasolta:

Császári és királyi Főherceg!

Fenséges urunk és fővédnökünk!

A magyar nemzet fájdalmát és gyászát képezi boldog emlékü László császári és királyi főherceg öfenségének váratlanul bekövetkezett elhunytá. Ezen mély fájdalomban osztozik fenségednek minden hű tűzoltója, s tűzoltó szövetségünk mai napon tartott választmányi gyűlése is. És midőn mély részvétünknek fenséged magas színe előtt kifejezést adunk, kérjük a Mindenható, hogy isteni kegyelme által enyhítse fenséged mély bánatát. Császári és királyi fenségednek alázatos szolgálói az önkéntes tűzoltó egyesület nagyváradai szövetsége: Mezey Mihály elnök, Paczauer József titkár. Az előterjesztett feliratot a választmány elfogadta és annak elküldésével az elnököt megbízta.

Folyó ügyek.

Jelenti elnök a választmánynak, miszerint tisztelgésüket megynék főispánja; Dr. Beöthy László urnál bejelentette, a honnét azon választ nyerte, hogy halaszthatlan teendői főispánunkat a városból elszóltították, s hogy ő idehaza nem lévén, a tisztelgés elmarad; tudomásul vétetett.

Előterjeszti elnök a szövetségi pénztár állásáról szóló számadásokat, s jelenti, hogy most is több szövetségi tag van hátrányban tagdíjakkal. Hadházy Kálmán felszólalása után a gyűlés a számadási jelentést tudomásul vette és elhatározta, hogy a hátralékosok a választmány nevében tagdíjajk befizetésére felhívandók.

Ezekután előterjesztette elnök, az alapszabályok módosítása és végleges megállapítására vonatkozó „alapszabály tervezet”, melyet több irányú felvilágosítással világított meg, ajánlja ennek elfogadását és illetve a tartandó közgyűlésnek jóváhagyás végett leendő bemutatását. Az alapszabály szakaszonként megvitatván, több a szükséges módosításokkal azok között az, hogy a megye alispánja és a város mindenkori polgármestere, a kinevezendő járási tűzfelügyelők a választmánynak hivatalból tagjai lezzenek — elfogadtattak és a tartandó közgyűlésnek előterjeszteni rendeltetett.

Következett a tartandó közgyűlés határ-idejének megállapítása, melyre nézve a választmány kimondta, hogy a közgyűlés csak az

Országos Szövetség alapszabályainak kormány hatóságilag lett megerősítése után hivandó egybe és az összehívás eszközzésére az elnök felkérte.

Elnök bemutatja az országos egyöntetű gyakorlati szabályokat és kéri a választmányi tagokat, hogy saját hatáskörükben annak addig is, míg az országosan kötelező lenne, érvényt szerezni sziveskedjenek; tudomásul szolgált.

Elnök a gyűlés tárgyait kimerítettnek jelentvén az ülést berekesztette d. u. 1¼ órákor ahonnan a jelenvoit vendégek és tűzoltóegyletünk tagjai a „Sport”-téri pavillonba vonultak

Bankettre

a nagyváradiai megvendégelték a vidéki tűzoltókat. Az ebéd mindvégig a legkedélyesebb hangulat mellett folyt le.

Menü.

Husleves.

Marhabus körzettel.

Töltött káposzta.

Liba és marhasült.

Tésztá.

Borok.

Gyümölcs.

A harmadik fogásnál tarackz lövések zúgása közepett állt fel a székelyhídi önkéntes tűzoltó egyesület érdemes elnöke Pankert Mihály, ki szép szavakban emelte. Ki Mezey Mihály főparancsnok érdemeit emelte ki.

Mezey Mihály állt fel ezután s megköszönte a vidéki tűzoltóknak azt a szíveséget, melyet irántuk tanusítottak és őket nehéz munkájukban gyámoltották.

Fánoly József székelyhídi főparancsnok a „Szabadság” felelős szerkesztőjére Lovassy Andorra emelte poharát.

Lovassy Andor Mezey Mihályra, Nagy Márton a kollegákra mondott tósztot.

A kedélyesen eltöltött lakoma után kivonultak a tűzoltó őranyába, a hol kezdetét vették.

Szergyakorlatok.

A bankett befejezte után tűzoltóink a lakanyába vonultak, ahol az egyes csapatok szertornászain vette kezdetét a következő rend szerint.

1. Zászlóalj felállítás — vezényelte Diósy Soma alparancsnok.
2. Iskola szerelés a vízvezetéki felszerelvényekkel.
3. Iskola mászás 9 horog létrával a mászó házon.
4. Iskola szerelés az 1-ső számú mozdony szivattyúval.
5. Iskola szerelés a négy kerekű nagy toló létrával.
6. Roham szerelés az összes szerekkel (vizzel).

Ezek mindegyike a legnagyobb rendben folyt le.

Az elutazás.

A vendég tűzoltók tegnap este 9 órákor utaztak el. A vasúthoz kikísérték őket Mezey Mihály vezetése alatt az összes helybeli tűzoltók. — a vonat elindulásáig kedélyesen töltötték sz időt s aztán elutaztak a váradai vendég-látás szives emlékével.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. május 1-től.

Érkezik:

Budapestről 2-12, 7-08,

1-48, 7-15, 8-42.

Kolozsvárról 2-19, 10-44,

11-17, 8-00, 8-38.

Szegedről 8-50, 9-32, 5-30.

Aradról 9-32.

Vaskóh-Belényesről 11-05,

9-09.

Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.

Érmihályfalváról 8-10, 9-14.

Szent-László és Félix fűrdőből 8-15*, 10-10, 3-37*,

6-20, 8-55, 10-54*

Indul:

Budapest felé 2-26, 8-48,

11-04, 11-32, 2-22.

Kolozsvár felé 2-20, 7-15,

2-06, 3-58, 12-05.

Szeged felé 4-25, 7-30,

10-20.

Arad felé 4-25.

Belényes-Vaskóh felé 4-25,

1-48.

Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.

Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.

Szent-László és Félix fűrdőbe 6-40*, 8-39, 2-05*

4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelölt vonatok csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

Irodalom és művészet.

Hangverseny. Lederer Dezső városunk szülöttje a külföldön is igen előnyösen ismert kitűnő zeneszerző folyó év október hó 1-én a **Fekete Sas** szálló nagytermében alábbi műsorral egy előre is igen élvezetesnek ígérkező hangversenyt fog adni:

1. Sonata, Major Gyula; hegedűre és zongorára előadva Lederer és Major urak által.
  2. III-ik Hegedűverseny, Saint-Saens, előadja Lederer D. ur.
  3. d) Nocturne, Chopin, előadva Major Gy. ur által.
  - b) Valse, Major, előadva Major Gy. ur által.
  4. d) Romance, Svenden előadva Lederer D. ur által.
  - b) Magyar tánczok, Lederer, előadva Lederer D. ur által.
  5. d) Solde szerelmi halála, Wagner List, előadva Major Gy. ur által.
  - b) Campanelle, List Paganini előadva Major Gy. ur által.
  6. Introduction és Rondo Capricioss, Saint-Saens, előadva Lederer Dezső ur által.
- Helyárak: Kőrszék 3 frt, zártszék 2 frt, bejárat 1 frt, karzat 60 kr.
- Jegyek kaphatók: Ungár Jenő könyvkereskedésében.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. törvényszék előtt tegnap délelőtt 9 órakor hirdették ki az **Örley György** párbaj ügyében az ítéletet. Elnök volt **Millye Gyula**; **K. Nagy Sándor**, **Grám F.** bírák. **Jankovich** Tihamér jegyző. A jogerős ítélet szerint **Örley György 9 hónap**, **Janky Antal** pedig **4 napi** fogházat kapott, s az elítéltek várják az értesítést a büntetés megkezdése végett.

SZINHÁZ.

R. Réthy Laura

— Czigánybáró: Szaffi. —

Tegnap, hétfőn, este volt a nagyváradi színház primadonnájának, **Rudnyánszky Réthy Laura** asszonynak a jutalomjátéka a Czigánybáróban.

Egész nap zivataros, záporos idő volt; este hétkor pedig zuhogott az eső; de azért a fábólé zsufolásig megtelt ünneplő közönséggel, mely valóságos tüntetés, virágzárókkal, a koszorúk, babérok, pálmák, virágbokrétek, drága selyemkelmék, viráglegyek, lírák, virágkoscsik és értékes ajándékok egész özönével árasztotta el kedves dívját, akinek oly sok, tiszta, fonséges műélvezetet köszönhet.

És R. Réthy Laura asszony, mintha megakarta volna hálálni a zajos ovációit, az ünneplő szeretetnek megkapó nyilvánulását: oly hatalmas Szaffi volt, hogy szinte önmagát multa felül.

Láttunk, hallottunk Budapesten és Bécsben több Szaffit, köztük e remek szerep híres ábrázolót; de R. Réthy Laura asszony valamennyit felülmulja ebben a szerepében. Szaffit mintha egyenest neki írta volna a mester: minden hang oly bűbajos szépen cseng a művésznő ajkáról, maga az alak költői vonásaival, eredetiségével oly tökéletes ábrázolót kap R. Réthy Laura asszonyban, hogy igazán nem lehet képzelnéni kitűnőbb Szaffit, mint ő.

Az előadás a sok váratlan és egyéb kalamitás dacára elég jó volt. Különösen feltűnt **Hunyadi** jóízű, eredeti zamatú Zsupánja; továbbá **Tolnainé** Mirabellája és **Sólyom** szemre való Gábor diákja. **Mezey** Mihály nagyon rossz Barinka volt, immel-ámmal énekelt, játéka pedig hanyagságban ritkította párját. Annál jobban kimagaslott mellette az ünneplő primadonna, R. Réthy Laura asszony.

Összesen 18-szor hívták ki felvonások végén s esingrája, szerelmi dala és Rákóczi-toborzója felejthetetlen marad a nagyváradi közönség előtt, mely sokáig nem fogja pótolhatónak találni az a kitűnő művésznőt, kitől ma oly tüntető ovációk közt búcsuzott el. (m. i.)

Benedek Gyula jutalomjátéka.

A Benedek Gyula jutalomjátékára ma színre kerül **»A dolovai nábob leánya«** című kedvelt színmű a régi szereposztással kerül színre. A Tarján Gidát személyesítő jutalmazandón kívül **Angyal, Delli, Rónaszékine, Gál, Szendrei, Balassa** és **Tompa** játszák a főbb szerepeket.

TÁVIRATOK.

Ág. ev. püspökválasztás.

Győr, szept. 16. (Saját tud. távirata.) A győri ág. ev. egyházgyülekezet tegnapi közgyűlésén a Karsay lemondása folytán megüresedett püspöki szék betöltésével kapcsolatos szavazásnál Poszvek Sándor soproni theologiai igazgató 3 szótöbbséget nyert Gyurácz Ferencz, pápai lelkész ellen. A közgyűlés végül Karsay Sándor püspök működését és érdemeit jegyzőkönyvileg megörökítette.

A szerb király házassága.

Páris, szept. 16. (Saját tud. távirata.) Az Echo de Paris című ujság, mely legelőször hozta hírül, hogy Sándor szerb király házassodik, mai számában újra kijelenti, hogy e hír való. Az Echo szerint a dolog már perfekt, mert Sándor király már napok óta el van jegyezve Wladimir orosz nagyherceg leányával, Helenával. A házassághoz már a csár is beleegyezését adta.

A kiegyezés megújítása.

Bécs, szept. 16. (Saját tudós. távir.) Az új kormány legfontosabb feladatát a Magyarországgal való kiegyezés megújítása képezi.

A kormány arra az álláspontra fog helyezkedni, hogy a kiegyezés megújítása feltétlen állami szükségnek tekintendő. Ebből következik, hogy az új kormány aligha lesz hajlandó az egyes pártoknak különös érdemül tudni be azt, hogy a kiegyezési javaslatot támogatták.

Az új kormány mindjárt kinevezése után, talán október 1-én érintkezésbe lép a magyar kormányval a kiegyezés megújítása dolgában. Badeni maga mindjárt az ügyek átvétele után megakarja kezdeni a tárgyalásokat az illető reszort-miniszterekkel s e célból Budapestre fog jönni, hogy a kormány tagjaival személyes érintkezésbe lépjen. Badeni gróf ma este elhagyja Bécsét és Lembergbe utazik s a kinevezés hivatalos publikálása előtt nehezen tér vissza Bécsbe.

Eltűnt hadi kárpótlás.

Konstantinápoly, szept. 16. (Saját tud. táv.) Az orosz nagykövetség és a porta között jelenleg az 1877—78. háborúból eredő hadikárpótlás utolsó részleteinek befizetése végett sűrű jegyzékváltás folyik. A nagykövet állítása szerint még 35000 frtot tenne a hátrálék, míg a török pénzügyminiszter a felmutatott nyugták alapján csak 23000 fontot ismer el. A hiányzó 12000 font iránt most szigorú vizsgálat folyik.

Háboru Maczedóniában.

Szófia, szept. 16. (Saját tud. távir.) Az »Agence Balcanique« a maczedóniai »Prawo« egy hírére hívja fel a figyelmet,

mely szerint a törökök az augusztus 14(26)-iki támadásért a bolgárokon azzal bosszulták meg magukat, hogy egy baschi bozsuk-banda Obldum helyiséget kifosztotta és felgyújtotta, minek következtében számos ember életét veszítette. Négy más községet is megtámadtatt, de ez a támadás nem volt komolyabb természetű. A foglyul ejtett felkelőket részben lefejezték, 13-at pedig Wikni pasa váli parancsára Szalonikibe szállították, ahol tüzes harapófogókkal csipdesték és azután elevenen eltemették őket (?) Az »Agence Balcanique« hozzá teszi, hogy a 13 felkelő kivégeztetését más oldalról is megerősítik.

Az osztrák kormányválság.

Bécs, szept. 16. (Saját tud. távir.) Vagy tizennégy nap mulva következik be az új kormány hivatalos publikálása. A mint a Reichsrath őszi ülészakára összehívul, a mi körülbelül október 20-án lesz, Badeni gróf ki fogja fejteni az új kormány programját. Akkor aztán a pártokon fog állani, hogy ismerve az új kormány programját, megállapodjanak a kormányval szemben követendő magatartásukban. Bármiféle tárgyalásról a kormány és e pártok között mindaddig szó nem lehet.

Lobanov herceg utja.

Berlin, szept. 16. (Saját tud. táv.) Lobanov herceg, az orosz külügyminiszter Contrexville fürdőbe való utját itt megszakította s kihallgatást akart kérni a császártól. Értésére adták azonban, hogy a császár Stettinből egyenesen Dauxigba megy a tengerészeti manőverekhez.

Közgazdaság.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. szeptember 16-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — —	122.25
Magyar koronajáradék	— — — —	99.25
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — —	124.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — —	102.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	— — — —	121.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — —	98.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — —	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — —	98.75
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — — —	159.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — —	149.50
Osztrák járadék papírban	— — — —	100.75
Osztrák járadék ezüstben	— — — —	101.—
Osztrák járadék aranyban	— — — —	121.50
Osztrák korona járadék	— — — —	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	— — — —	154.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — — —	1062.—
Magyar hitelbank részvény	— — — —	485.50
Osztrák hitelintézet részvény	— — — —	404.—
Osztrák-magyar államvasúti részvény	— — — —	294.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — —	957.—
Német birodalmi márka	— — — —	58.95
London vista	— — — —	120.50
Paris vista	— — — —	47.95
20 márkás arany	— — — —	11.79

SZINKÖR NAGYVÁRADON.

Nagy béret 9. sz.

VI. Kis béret 9. sz.

Páratlan.

Páratlan.

Kedden, 1895. szeptember hó 17-én.

Benedek Gyula jutalomjátékai:

A dolovai nábob lánya.

Színmű 5 felvonásban. Írta: Herczeg Ferencz.

Az előadás kezdete 7, végefél 10 órakor.

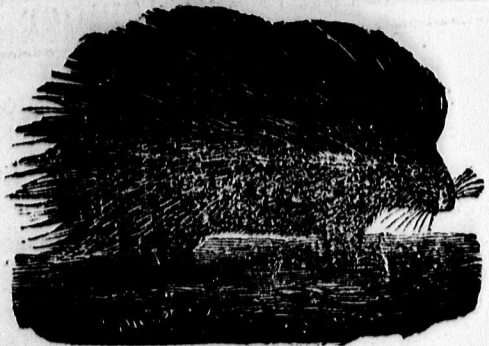
Holnap szerdán 1885. szeptember hó 18-án

itt először:

A kis hörcsög.

Énekes bohózat.

Csak rövid ideig látható!

Kludsky Károly-féle

Európában legnagyobb

állatsereglete**és Zoologiai Circusza**

a Nagy-piacz-teren, naponta délelőtt 9-től este 9 óráig.

Képvisele a világ minden nevezetesebb állatja
Naponta d. u. 5 órakor és este 7 órakor**NAGY ELŐADÁS és ETETÉS tartatik.**

Az előadások műsora:

1. Elővezetése Nelli csodaelefántnak „Bosco“ orosz telivérrel, egyedül a maga nemében, elővezetve és idomítva Kludsky igazgató által.
2. Dániel az oroszlan veremben, előadva Mister Carló állatszédítő által.
3. Elővezetése az óriási medvék és farkasoknak Kludsky igazgató által.
4. Vadászat páruczokra és ezüst oroszlanokra égő abroncsokon át. Elővezetve az igazgató által.
5. Előmutatása és magyarázata az óriási kígyóknak és krokodilloknak.
6. Etetés.

BELEPTI-JEGY:

I. hely 50 kr. II. hely 30 kr. Karzat 20 kr.

Tisztelettel

Kludsky Károly,

tulajdonos és igazgató.

(242) 2-2

Eladó szőlőajtványok. Janky József nagyváradai szőlőtelepéről
— az idei **ősszel** átadandó, mintegy
25 ezer**gyökeres fásajtványok**eladók következő fajokban: **bakator,**
erdei jubfark, kadarka, olasz rizling,
sárfehér Oporto borfajok, továbbá alegnemesebb **bőventermő fehér és piros**
Chasselas és muskotály csemege fajok.**Ara ezrenként 120 frt, száza 13 frt.**Csak **tökéletesen összeforrt** dús
gyökerzetű példányok adatnak ki.Előjegyzéseket és megrendeléseket mi-
előbb kérem hozzám juttatni.

Tisztelettel

(234) 6-10

Janky József.nagy amerikai
világhírű
állatsereglete
a Nagypiacz-teren
a panoptikummal
szemben.

Csak rövid ideig látható nagy anatomiai

muzem és panoptikum

Nyitva naponta reggel 8 órától este 9 óráig.

Belépti-díj a *panoptikum*ba felnőtteknek **15 kr.**, gyermekeknek **10 kr.** A *muzem*be
és *panoptikum*ba a külön kabinettel együtt **30 kr.**, katonáknak **20 kr.** A műsor a pénz-
tárnál **váltható 10 kr.ért.**Továbbá *Koczka Antal* nagy amerikai állatseregletében délután **4** és este **7 órakor.****nagy előadás**és az állatok etetése, az előadáson valamilyen állatszédítő fellépése. Mérsékelt belépti díj **I. hely**
40 kr., **II. hely 25 kr.**, **III. hely 15 kr.** — Számos látogatásért esdÁllatseregletben 3 drb. egyiptomi bárány olesó árért eladó, mivel **Hamburgból** többféle
állataim érkeznek.

Az igazgatóság,

Hamburgból többféle

241 2-3

Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.**Író és rajzszerkek végkiárúsítása!**

Üzletem felhagyása miatt

nagy kiárúsítás

(203) 7-10

beszerzési áron alól

30%-al!**ROSENBAUM V. VILMOS**

Papír nagy kereskedés

író- és rajzszerkek

raktára.

Könyvnyomda.

Könyv-

kötészet

Alapított

1881.

ROSENBAUM V. VILMOS

képeknek.

AJÁNDÉKOT

és szép.

10% engedmény

5 forint bevásárlásnál

ISKOLAI TANULOK**ROSENBAUM V. VILMOS**

olcsóbb mint bárhol

nagy kiárúsítás

Iskolai író- és rajzszerkek

Író és rajzszerkek végkiárúsítása!**Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.**

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.

Író és rajzszerkek 30%-al olcsóbb!

Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.
Író és rajzszerkek 30%-al olcsóbb!